

OFS praznuje 800 letnico Memoriale Propositi (1221 – 2021)

2. prispevek

Besedilo je pripravil br. Ottaviano Turrioni, predsednik bratstva OFS Cannara – Perugia s pomočjo br. Alfreda Parambakathu-a OFMConv., generalnega duhovnega asistenta OFS.

MEMORIALE PROPOSITI

Uvod

Prvi prispevek smo zaključili z omembo intenzivnega ponovnega začetka spokorniškega gibanja, znotraj katerega je pridiga Frančiška in njegovih prvih bratov po »mestih in vaseh" prebudila toliko ljudi, moških in žensk, mladih in starih, ki so želeli bolj intenzivno slediti poti evangelija. Pojav se je v nekaj letih razširil do te mere, da je Frančišek menil, da je primerno, da nekaj duhovnih navodil v pisni obliki. Govorimo o PISMU VERNIKOM (KRISTJANOM), ki se je ohranilo v dveh osnutkih.

Težko je določiti datum teh pisem, saj so mnenja učenjakov različna. Iz sedanjih raziskav o frančiškovskem gibanju izhaja, da ni niti notranjih niti zunanjih dokazov, ki bi potrjevali datum Pisma vernikom (*redactio brevis*) in da je osnutek Pisma vernikom v *redactio ampla* treba postaviti v zadnja leta življenja svetnika (1225-1226). Za nas, sestre in brate OFS, pa je pomembno, da razumemo, da Pismo vernikom v svojih dveh različicah predlaga spodbudo k evangeljskemu življenju vsem kristjanom, redovnikom, duhovnikom, laikom, moškim in ženskam, katerih odrešenje je ravno v delanju pokore.

Pismo bi lahko razumeli kot dopolnilno obogatitev s frančiškovsko vizijo Memoriale Propositi, zelo splošnega dokumenta, ki ga je pripravila rimska kurija za vse tedanje spokornike.

V razvoju spokorniškega gibanja v trinajstem stoletju so navedbe v Pismu predstavljale zanesljivo referenčno točko, čeprav niso imele normativnega značaja. Po drugi strani pa je narava Memoriale Propositi (1221) drugačna, gre za dokument, ki označuje začetek v trinajstem stoletju normativnega procesa spokornikov¹ in se

¹ G. Casagrande (Un ordine per i laici. Penitenza e Penitenti nel Duecento, v Francesco d'Assisi e il primov secolo di storia francescana, Torino 1997, str. 247) pravi, da iz dokumenta Memoriale "ni mogoče najti nobene povezave med redom spokornikov ter in novimi uboštvenimi redovi", kot so bili frančiškani; ta teza se razlikuje od tistih, ki namesto razumejo Memoriale kot prastari Vodilo spokorniškega gibanja (L. Temperini, Una regola per il terzo ordine francescano, Rim 2020, str. 42)

zaključi leta 1289 s *Supra montem*. To je papeška bula Nikolaja IV., ki prinaša Vodilo bratov in sester spokornega reda, ter vsebuje veliko tem iz *Memoriale propositi*.

Supra montem je tako dokončno postavil "institucijo Frančiškovega spokornega reda/ tretji red² in tretji red uradno povezal z uboštvnim redom, se pravi z redom manjših bratov.

MEMORIALE PROPOSITI

Osnovne značilnosti

Naslov, sestavljen iz dveh besed uvoda³, lahko pomeni "dokument za življenjski projekt", pomen, ki spominja na Propositum za umiliate iz Lombardije (1201) ali revne katoličane (1208) ali celo Propositum revnim iz Lombardije (1210) ...

Besedilo se je ohranilo v štirih rokopisih, najdenih v štirih knjižnicah:

1. Firenški kodeks (ki datira v leta 1221-1223), ki ga je leta 1921 našel Benvenuto Bughetti v knjižnici Landau v Firencah;
2. Capestranski kodeks - L'Aquila (1228), ki ga je odkril Paul Sabatier leta 1901 v samostanu manjših bratov v Capestranu in je bil objavljen z naslovom *Regula antiqua fratrum et sororum de poenitentia seu Tertii Ordinis s. Francisci*⁴;
3. Regiomontano kodeks - Königsberg (1350), odkrit leta 1913, objavil ga je Leonardo Lemmens z naslovom *Regula antiqua Ordinis de poenitentia iuxta novum*⁵;
4. Kodeks iz L'Aquile (iz 15. stoletja).

Besedilo, ki ga predstavljamo, je firenški kodeks⁶, ki velja za najstarejšega in je oblikovan najbližje času, ko je bilo besedilo sestavljeno.

Kdo je napisal *Memoriale Propositi*? Najbolj verjetna domneva je, da ga je sestavil kanonik rimske kurije, verjetno kardinal Hugolin dei Conti di Segni⁷, zelo izkušen

² Znotraj iste veje so v trinajstem stoletju razlikovali med spokorniki, ki so živeli Frančiškovsko duhovnost in so ostajali v svojih domovih, in tistimi, ki so želeli večjo zavzetost za evangeljske svete ter so se odločili za življenje v skupnosti in dodali izpoved treh slovesnih zaobljub (Regularni tretji red - TOR). Prvi jih je uradno priznal leta 1295 papež Bonifacij VIII.

³ *Memoriale propositi fratrum et sororum de Poenitentia in domibus propriis existentium inceptum anno Domini MCCXXI, tempore domini Gregorii noni papae XIII, Calendas Junii indictione prima ...* (prevod: Spomenica tega, kar je bilo predloženo kot pot(Memoriale propositi) spokornim sestram in bratom, ki živijo v svojih domovih in se je začela leta Gospodovega 1221.)

⁴ Prevod: Starodavno Vodilo spokornik bratov in sester, to je tretjega reda svetega Frančiška.

⁵ Prevod: Starodavno Vodilo spokorniškega reda po novem kodeksu.

⁶ L. Temperini, *Testi e documenti sul Terzo Ordine Francescano*, Rim 1991, str. 90 in dalje.

⁷ Bodoči papež Gregor IX. (1227-1241).

pravnik, ki je bil v tistih letih (1216-1219) papeški legat za Severno Italijo in se je dobro zavedal širitve spokorniškega pojava.

Cerkev pa je z Memoriale "dala enotno usmeritev različnim bratovščinam, skupnostim, lokalnim skupinam spokornikov "(G. Casagrande), s čimer je nadzorovala bogastvo tega pojava in ga ohranjala znotraj pravoverja v nasprotju z njegovimi heretičnimi odstopanji.

Bratom in sestram!

V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen.

Spomenica tega, kar je bilo predloženo kot pot(Memoriale propositi) spokornim sestram in bratom, ki živijo v svojih domovih in se je začela leta Gospodovega 1221⁸.

POGLAVJE I - VSAKDANJE ŽIVLJENJE

1. Moški, ki pripadajo temu bratstvu, se naj oblačijo v skromno, neobarvano obleko, katere cena ne sme presegati šest ravenških novcev⁹ po laktu, razen če ni očitnega in nujnega razloga, da se odobri spregled. Pri omenjeni ceni je treba upoštevati tudi širino in debelino obleke.
2. Nosijo naj zgornja oblačila in krznene plašče brez odprtega vratnega izreza, zašite skupaj ali vsako posebej, vsekakor pa zavezane, ne odprte, kot jih nosijo posvetni ljudje; rokave naj nosijo zaprte.
3. Sestre naj nosijo vrhnje oblačilo in tuniko iz blaga enake cene in skromne kakovosti; ali pa naj imajo vsaj ob zgornjem oblačilu še belo ali črno podobleko brez ogrinjala, katere cena ne sme presegati dvanajst denarjev iz Pise po laktu. Glede cene in nošenja krznenih plaščev se lahko dobi spregled z ozirom na položaj ženske in na krajevne navade. Naj ne nosijo svilenih ali barvanih tančic in trakov.
4. Tako bratje kot sestre naj imajo samo krznena oblačila iz jagnječe volne. Dovoljeno je, da imajo usnjene torbice in pasove, šivane na preprost način brez svilene niti in nobenih druge vrste. Tudi druge nepotrebne okraske naj glede na razsodbo vizitatorja odložijo.
5. Naj ne hodijo na neprimerne zabave niti na predstave ali plese. Ne dajejo darov igralcem in prepovejo tako darovanje tudi svojemu gospodinjstvu.

POGLAVJE II: VZDRŽNOST

⁸ Njegov datum označuje pravni okvir spokorniškega gibanja v Cerkvi.

⁹ V tem kodeksu, ki šteje za najbližjega času njegove prvotne sestave, je sklicivanje na denar iz Ravene lahko znak, da avtor ali avtorji pripadajo temu geografskemu območju.

6. Vsi se naj vzdržijo mesa, razen ob nedeljah, torkih in četrtnih, oz. zaradi bolezni ali šibkosti, tridnevnega puščanja krvi, na potovanjih ali zaradi posebej velikega praznika, in sicer: tridnevno praznovanja božiča, Novo leto, Epifanija - Gospodovo razglašenje, tridnevno praznovanja vstajenja – Velika noč, apostolov Petra in Pavla, praznik Janeza Krstnika, vnebovzetje slavne Device Marije, slovesnosti vseh svetih in praznik svetega Martina. V drugih dneh, ko ni posta, lahko jedo sir in jajca. Ko so v samostanskih domovih z redovniki (kleriki), naj jedo, kar jim postrežejo. Razen slabotnih, bolnih in tistih, ki potujejo, naj bodo zadovoljni z obedom in večerjo. Zdravi naj bodo zmerni pri jedi in pijači.
7. Pred vsakim obrokom naj zmolijo Gospodovo molitev, prav tako po obroku, in naj se zahvalijo Bogu. Drugače naj zmolijo tri očenaše.

POGLAVJE III: POST

8. Od Velike noči do praznika Vseh svetih naj se postijo ob petkih. Od praznika Vseh svetih do Velike noči naj se postijo ob sredah in petkih, vendar še vedno upoštevajo ostale poste, ki jih določa Cerkev.
9. V postu pred praznovanjem svetega Martina se morajo postiti vsak dan od navedenega dne do Božiča in med velikim postom od pustne nedelje do Velike noči, razen zaradi slabosti ali kakega drugega razloga,.
10. Noseče sestre, dokler se ne očistijo, so oproščene telesne pokore in predpisov, razen tistih, ki se nanašajo na njihovo obleko in molitve.
11. Tisti, ki opravljajo težko delo, smejo jesti trikrat na dan od Velike noči do praznika sv. Mihaela. In ko delajo za druge, jim je dovoljeno jesti vse, s čimer jim postrežejo, razen ob petkih in ob postih, ki jih določa Cerkev.

POGLAVJE IV: MOLITEV

12. Vsi vsak dan molijo sedem molitvenih ur, to so: matutin (hvalnice), prva, tretja, šesta in deveta molitvena ura, večernice in sklepnice. Duhovniki(kleriki) naj jih molijo na način duhovnikov (klerikov). Tisti, ki poznajo Psalter, naj za prvo molitveno uro molijo Deus in nomine tuo (Psalm 54) in Beati Immaculati (Psalm 119) do Legem pone (Verz 33), in druge psalme za molitev ur skupaj z molitvijo Slava Očetu; ko gredo v cerkev, naj za hvalnice molijo psalme, ki jih moli Cerkev, ali katere koli izmed osemnajst psalmov; ali vsaj molitev Očenaš, kakor to počnejo nepismeni ob kateri koli molitveni uri. Ostali naj molijo dvanajst Očenašev pri hvalnicah (matutinu) in za vsako drugo molitveno uro sedem Očenašev s Slava Očetu po vsaki. Tisti, ki poznajo Veroizpoved in Miserere mei Deus (Ps. 51) naj to molijo pri prvi molitveni uri in pri sklepnicah. Če tega ne zmolijo ob navedenih urah, naj zmolijo tri Očenaše.
13. Bolnikom ni treba moliti molitvenih ur, razen če želijo.
14. Vsi se naj udeležujejo hvalnic (matutina) v postu pred praznikom sv. Martina in v velikem postu, razen če jim to preprečujejo ljudje ali okoliščine.

POGLAVJE V: ZAKRAMENTI IN DRUGE STVARI

15. Trikrat na leto naj se spovejo svojih grehov in prejmejo obhajilo na Božič, za Veliko noč in na Binkošti. Spravijo se naj s sosedi in povrnejo dolgove. V kolikor so v zamudi naj nadoknadijo pretekle desetine in plačajo prihodnje.
16. Ne smejo jemati orožja v roke ali ga nositi ter uporabiti proti komurkoli.
17. Vsi se morajo vzdržati svečanega priseganja, razen kadar je to nujno, v primerih, ki jih je papež izvzel s svojim spregledom - to je ko gre za mir, za vero, za klevetanje in v primeru pričanja.
18. Tudi v svojih običajnih pogovorih se naj skušajo izogniti priseganju. In če kdo nepremišljeno priseže, kot se zgodi tam, kjer se veliko govori, mora zvečer istega dne, ko je dolžan premisliti, kaj je storil, zmoliti tri Očenaše, da bi popravil storjeno. Vsak član naj spodbuja svojo družino, da bo služila Bogu.

POGLAVJE VI: POSEBNE MAŠE IN MESEČNA SREČANJA

19. Vsi bratje in sestre v kateremkoli mestu in kraju naj se vsak mesec, ko ministri (predsedniki) menijo, da je to primerno, zberejo v cerkvi, ki jo določijo ministri, in tam sodelujejo pri Božji službi.
20. Vsak član naj izroči blagajniku en navaden denar. Blagajnik naj zbere denar in ga po nasvetu ministrov razdeli med uboge brate in sestre, zlasti bolne in tiste, ki morda nimajo za pogrebne storitve, preostanek pa med revne; nekaj denarja naj daruje prej omenjeni cerkvi.
21. In če je takrat primerno, naj imajo redovnika (klerika), ki je seznanjen z Božjo besedo, da jih spodbuja in krepi, da bodo vztrajali v svoji pokori in opravljanju del usmiljenja. Razen tistih, ki darujejo mašo, naj molčijo med mašo in pridigo, pozorni naj bodo na obred, na molitev in pridigo.

POGLAVJE VII: OBISKOVANJE BOLNIH IN POKOPAVANJE MRTVIH

22. Kadar koli se zgodi, da kakšen brat ali sestra zboli, ga ministri, če jim bolnik to sporoči, enkrat na teden osebno ali prek drugih obiščejo in ga spomnijo na pokoro; če se jim zdi primerno, mu iz skupnega sklada priskrbijo tisto, kar potrebuje za telo pa sam nima.
23. Če se bolna oseba poslovi od tega življenja, naj se to sporoči bratom in sestram, ki so prisotni v mestu ali v kraju, da se lahko udeležijo pogreba; in ti naj ne odidejo, dokler maša ni darovana in telo pokopano. Nato vsak član v osmih dneh po smrti opravi za dušo pokojnika: če je duhovnik, sveto mašo; petdeset psalmov, če pozna Psalter, in ostali petdeset Očenašev z Requiem aeternam na koncu vsakega.
24. Poleg tega vsako leto za odrešitev bratov in sester, živih in mrtvih, vsak duhovnik daruje tri maše, vsak član, ki pozna Psalter, ga je dolžan zmoliti, ostali pa zmolijo sto Očenašev z Requiem aeternam na koncu vsakega.
25. Vsi, ki imajo pravice, morajo v roku treh mesecev po svoji zaobljubi napisati oporoko glede svojega premoženja, da v primeru hitre smrti niso brez oporoke.

26. Kar zadeva doseganje sprave med brati in sestrami ali sporov z nečlani, naj se naredi tisto, kar se ministrom zdi primerno; če je to smiselno, se naj posvetujejo z gospodom škofom.
27. Če v nasprotju z njihovimi pravicami in privilegiji povzročijo težave bratom in sestram župani in oblastniki krajev, kjer živijo, ministri kraja po nasvetu gospoda škofa storijo tisto, kar se jim zdi primerno.
28. Vsak član naj sprejme in zvesto opravlja služenje ministra in druge službe, ki so mu bile naložene, čeprav se lahko po enem letu iz službe umakne.
29. Ko želi kdo vstopiti v bratstvo, ministri natančno poizvejo o njegovem položaju in poklicu ter mu razložijo obveznosti bratstva, zlasti obvezo o odplačevanju dolgov. In če se s tem strinja, se naj obleče na prej predpisani način, poravna svoje dolgove in plača v skladu z zastavljenimi določbami. Spravi se naj s sosedi in plača desetino.
30. Po preteku enega leta, ko so te podrobnosti izpolnjene in se kandidat zdi primeren, naj bo po nasvetu nekaterih preudarnih bratov sprejet pod tem pogojem: da obljubi, da bo ves čas svojega življenja spoštoval vse, kar je tukaj zapisano, ali kar še bo zapisano oziroma spremenjeno po nasvetu bratov, razen če mu ministri neodobrijo, da se umakne za nekaj časa, in da bo, če bo storil kaj v nasprotju s temi pogoji, na poziv ministrov zadovoljen z razsodbo Vizitatorja. Obljubo mora na licu mesta zapisati javni notar. Nihče ne sme biti sprejet drugače, razen če se ministrom glede na položaj in status osebe to zdi priporočljivo.
31. Nihče ne more izstopiti iz bratstva in biti oproščen tega, kar je tukaj zapisano, razen če vstopi h klerikom (redovnikom).
32. Nobenega krivoverca ali osebe na slabem glasu zaradi krivoverstva se naj ne sprejema. Če obstaja sum glede tega, sicer pa je kandidat sprejemljiv, se mu vstop lahko dovoli, ko se zadeva razreši pred škofom.
33. Poročenih žensk ne sprejema, razen z moževim soglasjem in dovoljenjem.
34. Bratje in sestre, ki se bili izločeni iz bratstva zaradi nepopravljivosti, vanj ne morejo biti več sprejeti, razen če se s tem strinja razumen del bratov.

POGLAVJE VIII: POPRAVKI, ODPUSTI, SLUŽBE

35. Ministri katerega koli mesta ali kraja sporočijo javne preestopke bratov in sester Vizitatorju v kaznovanje. Če se kdo po posvetu s preudarnimi brati izkaže za nepopravljivega, ga je treba naznaniti Vizitatorju, da ga ta izključi iz bratstva, zadeva mora biti objavljena na srečanju. Poleg tega, če gre za brata, ga je treba naznaniti županu ali oblastniku.
36. Če kdo izve, da so bratje in sestre vpleteni v škandal, mora o tem obvestiti ministre in biti pripravljen, da obvesti Vizitatorja. To ne velja za primer odnosa med možem in ženo.
37. Vizitator ima oblast, da oprostí vse brate in sestre v kateri koli od naštetih točk, če se mu to zdi ustrezno.

38. Po preteku enega leta naj ministri s svetom bratov izvolijo še dva ministra in zvestega blagajnika, ki naj poskrbi za potrebe bratov in sester ter drugih revnih; in glasnike (tajnike?), ki naj na ukaz ministrov objavljajo, kaj se govori in naredi v bratstvu.
39. V vseh zgoraj omenjenih točkah nihče ne sme biti zavezan po grehu, temveč po kazni; in to tako, da če kdo ne izvrši kazni, ki mu jo je naložil ali bi mu jo moral naložiti Vizitator, potem ko so ga ministri dvakrat opozorili, bo kot nepokoren vezan pod greh.
40. TUKAJ SE KONČA VODILO SPOKORNIKOV.